

4. ÚJKOR

A dualizmus kora

A kiegyezéshez vezető út. A kiegyezés által létrejött dualista állam: közös ügyek és a magyar államszervezet Alkotmányosság és jogegyenlőség megvalósulása, a polgári állam kialakulása és működése Magyarországon Etnikai viszonyok a dualizmus kori Magyarországon. Zsidók, romák helyzete. Emancipáció, asszimiláció, antiszemitizmus. A zsidóság és a németiség szerepe a polgárosodásban

A magyar nemzetiségi politika és változásai a dualizmus korában. A nemzetiségek autonómiatörekvései és irredenta mozgalmak.

A gazdasági kiegyezés, az állami gazdaságpolitika és a gazdaság jellemzői Magyarországon

Politikai eszmék és pártrendszer a dualizmus kori Magyarországon

Társadalom és életmód az Osztrák-Magyar Monarchiában

Pest-Buda/ Budapest fejlődése a reformkortól az első világháborúig

Fogalmak: emigráció, passzív ellenállás, kiegyezés, közös ügyek, közjogi kérdés, húsvéti cikk, dualizmus, nyílt és titkos szavazás, Szabadelvű Párt, Függetlenségi Párt, Magyarországi Szociáldemokrata Párt, népességgrobbanás, urbanizáció, kivándorlás, dzsentr, népoktatás, Millennium, asszimiláció, autonómia.

Személyek: Andrássy Gyula, Eötvös József, Baross Gábor, Tisza Kálmán, Wekerle Sándor, Tisza István, Semmelweis Ignác, Weiss Manfréd.

Kronológia: 1848/1867–1916 Ferenc József uralkodása, 1867 a kiegyezés, 1868 a horvát-magyar kiegyezés, a nemzetiségi törvény, a népiskolai törvény, 1873 Budapest egyesítése, 1896 a Millennium.

Topográfia: Budapest, Osztrák-Magyar Monarchia, Fiume.

A nemzetállamok születése és a szocialista eszmék megjelenése

A szocializmus marxi eszméje és a munkásmozgalom irányzatai: szociáldemokrácia, kommunizmus, keresztényszocializmus.

Nemzetállamok kialakulása – olasz és német egység létrejötte

A polgári nemzetállam jellemzői, alkotmányosság és jogegyenlőség Németország, az USA példáján és Magyarországon

Fogalmak: polgárháború, polgári állam, szakszervezet, társadalombiztosítás, monopólium, szocializmus, szociáldemokrácia, kommunizmus, keresztényszocializmus, proletárdiktatúra, osztályharc, cionizmus, emancipáció.

Személyek: Abraham Lincoln, Otto von Bismarck, Karl Marx.

Kronológia: 1861–1865 az amerikai polgárháború, 1868 a Meidzsi-restauráció, 1871 Németország egyesítése.

Topográfia: Németország, Japán.

5. A VILÁGHÁBORÚK KORA

Az első világháború (1914-18)

A háború előzményei: gyarmatosítás okai, céljai, nagyhatalmi érdekek és konfliktusok Európában és a világban a 19.század második felében és a századfordulón

Az első világháború kirobbanása. **A hadviselő felek**, frontok, tengeri hadviselés, **a háború jellemzői: állóháború, anyagszata, hadigazdaság.**

Magyarország az első világháborúban

A háború hatásai

Fogalmak: villámháború, front, állóháború, hátsószág, antant, központi hatalmak, hadigazdaság, hadifogság.

Személyek: II. Vilmos, II. Miklós, IV. Károly.

Kronológia: 1914. június 28. a sarajevói merénylet, 1914–1918 az első világháború.

Topográfia: Brit Birodalom, Sarajevó, Doberdó, Románia, Szerbia, Olaszország.

Az átalakulás éve

A történelmi monarchiák bukása, az Osztrák-Magyar Monarchia szétesése.

A történelmi Magyarország szétesése: 1918-1920. Az őszi forradalom, a Tanácsköztársaság és az ellenforradalom. Magyarország intervenciója és ellenállási kísérletek

A Párizs környéki békék, Közép-Európa átalakítása

A trianoni békediktátum születése, tartalma és etnikai, gazdasági következményei. Az ellenállás példái

Fogalmak: bolsevik, szovjet, örmény népiadás, egypártrendszer, Kommunista Magyarországi Pártja (KMP), tanácsköztársaság, vörösteror, Lenin-fiúk, ellenforradalom, fehér különítményes megtorlások, "vörös térkép," kisantant, jóvátétel, Népszövetség, kisebbségvédelem, revízió, Rongyos Gárda.

Személyek: Kemal Atatürk, Vlagyimir I. Lenin, Woodrow Wilson, Georges Clemenceau, Benito Mussolini, Károlyi Mihály, Kun Béla, Horthy Miklós, Apponyi Albert.

Kronológia: 1917 a bolsevik hatalomátvétel, 1918. október 31. forradalom Magyarországon, 1919. március – augusztus. a tanácsköztársaság, 1920. június 4. a trianoni békediktátum.

Topográfia: Kárpátalja, Felvidék, Délvidék, Burgenland, Csehszlovákia, Jugoszlávia, Ausztria, trianoni Magyarország.

A két világháború között

A kommunista Szovjetunió

A nagy gazdasági világválság, hatása és kezelése az USA-ban és Európában

Az olasz fasizmus

A náci Németország: nemzetiszocialista ideológia és mozgalom, a totális állam kiépítése, a propaganda és terror eszközei. A hitleri Németország külpolitikája, a német terjeszkedés

Fogalmak: totális állam, többpártrendszer, egypártrendszer, személyi kultusz, koncepciók per, GULAG, holodomor, államosítás, kollektívizálás, kulák, tervgazdaság, piacgazdaság, New Deal, fasizmus, nemzetiszocializmus, fajelmélet, antiszemitizmus, Führer, SS, Anschluss.

Személyek: Joszif V. Sztálin, Adolf Hitler.

Kronológia: 1922 a Szovjetunió létrejötte, 1929 a gazdasági világválság kezdete, 1933 a náci hatalomátvétel, 1938 az Anschluss, a müncheni konferencia.

Topográfia: Szovjetunió, Kolima-vidék, Leningrád (Szentpétervár), Moszkva, Berlin.

A Horthy-korszak

Politikai és gazdasági konszolidáció a 20-as években Magyarországon.

A világgazdasági válság hatásai, kezelése és következményei

Oktatás és kultúrpolitika

Társadalom és életmód átalakulása

A külpolitika lehetőségei és irányai. A revízió lehetőségei

Fogalmak: kormányzó, Egységes Párt, numerus clausus, pengő, Magyar Nemzeti Bank, Szent István-i állameszme, magyar népi mozgalom, nyilasok.

Személyek: Bethlen István, Teleki Pál, Klebelsberg Kunó, Gömbös Gyula, Weiss Manfréd, Szent-Györgyi Albert.

Kronológia: 1920–1944 a Horthy-rendszer, 1921–31 Bethlen miniszterelnöksége, 1938 az első bécsi döntés, 1939 Kárpátalja visszacsatolása.

A második világháború

A második világháború hadi és diplomáciai eseményei: **kitörése, hadviselő felek, a háború jellemzői (totális háború, polgári célpontok és lakosság elleni erőszak, hátország, ellenállás, háborús bűnök.)** Frontok, fordulópontok. A szövetségesek együttműködésének jellemzői. A háború lezárása és a háború utáni perek, számonkérések.

Magyarország területi revíziójának lépései, az ország hadba sodródásának folyamata. A fegyveres semlegesség és megszűnése. Magyarország részvétele a második világháborúban 1944 márciusáig.

Német megszállás, nyilas diktatúra – a hadszíntérre vált ország, deportálások a Szovjetunióba

A zsidóság jogfosztásának folyamata. A holokauszt Európában és Magyarországon. Felelősség és embermentés.

Magyarország német megszállása, kiugrási kísérlet, nyilas diktatúra.

Az ország hadszíntérre válása, szovjet megszállás, deportálások

A határon túli magyarság helyzete 1944-46.

Fogalmak: Molotov–Ribbentrop-paktum, tengelyhatalmak, szövetségesek, totális háború, kiugrási kísérlet, zsidótörvények, munkaszolgálat, gettó, deportálás, koncentrációs tábor, haláltábor, népiirtás, holokauszt, partizán, Vörös Hadsereg, jaltai konferencia, háborús bűn, malenkij robot.

Személyek: Franklin D. Roosevelt, Winston Churchill, Charles de Gaulle, Bárdossy László, Kállay Miklós, Bajcsy-Zsilinszky Endre, Edmund Veessenmayer, Szálasi Ferenc, Raoul Wallenberg, Salkaházi Sára, Apor Vilmos, Sztahlo Gábor, Richter Gedeon.

Kronológia: 1938 az első zsidótörvény, 1939 a második zsidótörvény, 1939–45 a második világháború, 1939. szept. 1. Lengyelország lerohanása, 1940 a második bécsi döntés, 1941. április Jugoszlávia megtámadása, 1941. június 22. a Szovjetunió megtámadása; 1941. június 27. Magyarország deklarálja a hadiállapot beálltát, 1941. december 7. Pearl Harbor bombázása, 1941 a harmadik zsidótörvény, 1943. január vereség a Donnál, 1943. február a sztálingrádi csata vége, 1944. március 19. Magyarország német megszállása, 1944. június 6. partraszállás Normandiában, 1944. okt. 15. a kiugrási kísérlet, 1945. április a háború vége Magyarországon, 1945. május 9. az európai háború vége, 1945. aug. 6. atomtámadás Hiroshima ellen.

Topográfia: Sztálingrád, Normandia, Pearl Harbor, Hiroshima, Észak-Erdély, Don-kanyar, Kamenyec Podolszk Árpád-vonal, Auschwitz, Újvidék, Drezda, Szolyva.